

Nedslag og fremdrift for Verdensmål 6, 7, 9, 11 og 12

2030-panelets Verdensmålsrapport 2023/2024

6

7

9

11

12

Nedslag og fremdrift for Verdensmål 6, 7, 9, 11 og 12

2030-panelets Verdensmålsrapport 2023/2024

Maj 2024

2030-panelet

www.2030-panelet.dk

Ny Kongensgade 10, 1472 København K

Tænketanken Mandag Morgen

www.taenketanken.mm.dk

Ny Kongensgade 10, 1472 København K

Tryk

Printconnect Blok Aps

<http://www.printconnect.dk>

Grafik og opsætning

Altinget

www.Altinget.dk

Data af Danmarks Statistik

www.dst.dk

Indhold

Forord	5
Metode	6
Tværgående udfordringer kræver tværgående løsninger	7
Anbefalinger til den kommende Handlingsplan for Verdensmålene	9
 Mål 6: Rent vand og sanitet	10
 Mål 7: Bæredygtig energi	12
 Mål 9: Industri, innovation og infrastruktur	14
 Mål 11: Bæredygtige byer og lokalsamfund	18
 Mål 12: Ansvarligt forbrug og produktion	22

Forord

Verdensmålene kaldes verdens vigtigste plan for en bæredygtig omstilling. Det gælder for både klode og mennesker, og det gælder både globalt og nationalt. Vi er ikke i mål med planen, og der er stadig et stort arbejde at gøre. Derfor er det afgørende at fokusere på, hvor indsatsen skal accelereres, hvis vi skal nå at indfri Verdensmålene i 2030.

2030-panelets Verdensmålsrapport 2023/2024 fremhæver nogle af de vigtige områder, hvor der fortsat er behov for, at Danmark gør langt mere i arbejdet med Verdensmålene.

Rapporten tager udgangspunkt i Danmarks Statistiks årlige Baggrundsrapport, der bygger på data fra FN's indikatorer og målepunkter fra det nationale indikatorprojekt "Vores Mål". Der er udvalgt fem mål, som følger de Verdensmål, verdens ledere i 2023 valgte at fokusere på ved FN's High Level Political Forum i 2023. I denne Verdensmålsrapport vil fokus således være på: **mål 6** (*Rent vand og sanitet*), **mål 7** (*Bæredygtig energi*), **mål 9** (*Industri, innovation og infrastruktur*) og **mål 11** (*Bæredygtige byer og lokal-samfund*). Derudover er **mål 12** (*Ansvarligt forbrug og produktion*) en fast del af Verdensmålsrapporten, idet Danmark har markante udfordringer på netop det område.

2030-panelets Verdensmålsrapport fremhæver særligt de områder inden for de fem Verdensmål, hvor data viser, at der skal sættes ind med mere handling, hvis Danmark skal nå i mål med den bæredygtige omstilling inden 2030. Udfordringerne er komplekse og kan ikke løses uden tænkning og handling på tværs af samfundsaktører og sektorer. Derfor indeholder rapporten også 2030-panelets konkrete anbefalinger til, hvordan tværgående initiativer kan understøtte den nødvendige omstilling.

Det er vigtigt at understrege, at rapportens fremhævede indikatorer og anbefalinger blot er en del af det store arbejde, Danmark skal løfte for at bidrage til realiseringen af Verdensmålene. Danmark har fortsat udfordringer indenfor stort set alle Verdensmålene, og ikke mindst i forhold til Verdensmål 14 (Livet i havet) og 15 (Livet på land), som 2030-panelet havde fokus på og kom med anbefalinger til i 2022/2023. Verdensmålsrapportens nedslagspunkter er således ikke udtømmende.

2030-panelet er et tværsektorielt ekspertpanel, der samler et bredt spektrum af faglige interesser og udgangspunkter om en fælles dagsorden. Vi arbejder for, at Verdensmålene står højt på den politiske dagsorden. Vi er derfor glade for, at regeringen har varslet udarbejdelsen af en ny handlingsplan for Verdensmålene i Danmark. 2030-panelet håber, at denne Verdensmålsrapport kan tjene som inspiration til at igangsætte nogle af de initiativer på områder, hvor vi i Danmark fortsat kan gøre mere. Det handler blandt andet om at ændre forbrugsvaner og produktionsmønstre, at sikre energiomstillingen i alle sektorer, om bæredygtigt byggeri og rent drikkevand.

Formålet med Verdensmålsrapporten er således at pege på, hvordan vi gennem en helhedsorienteret forståelse af Verdensmålene kan intensivere Danmarks arbejde for at nå Verdensmålene inden 2030 og gennem nye initiativer og tiltag.

Rigtig god læselyst.

Metode

2030-panelets Verdensmålsrapport 2023/2024 tager afsæt i og bygger videre på *Danmarks Statistiks Baggrundsrapport – Status for udvalgte danske målepunkter og FN's Verdensmål*. Baggrundsrapporten præsenterer opdateret data på Verdensmål 6, 7, 9, 11 og 12 ud fra særlige indikatorer, udarbejdet og præsenteret i Vores Mål.

Vores Mål blev til gennem en omfattende høringsproces, hvor et bredt udsnit af borgere samt repræsentanter fra erhvervsliv, forskning, interesseorganisationer, kommuner og civilsamfund bidrog med idéer til, hvordan vi kan udvikle en række kvantitative indikatorer til vurderingen af, i hvilket omfang Danmark lever op til FN's Verdensmål. Den proces identificerede 197 danske målepunkter, som giver en national dansk baseline for, hvor langt vi er i processen for at opnå Verdensmålene.

Verdensmålsrapporten 2023/2024 er baseret på data fra Danmarks Statistiks Baggrundsrapport og FN's Verdensmål, hvor indikatorer for de fem mål er blevet opdateret med nyeste data. Flere af indikatorerne i Baggrundsrapporten baserer sig på tal fra blandt andet ministerier og styrelser, hvor datakilderne ikke opdateres årligt. Derfor kan nogle af resultaterne fra Baggrundsrapporten være baseret på tal, der er indsamlet tidligere end 2023. 2030-panelets nedslagspunkter fra Danmarks Statistiks Baggrundsrapport skal dermed læses som tendenser og indikatorer på en udvikling, fremfor et fyldestgørende billede af, hvad status er på hele området. Baggrundsrapporten blev udarbejdet i februar 2024. For yderligere metodiske begrundelser henviser vi til *Danmarks Statistiks Baggrundsrapport – Status for udvalgte danske målepunkter*.

Med udgangspunkt i Baggrundsrapporten 2023/2024 har 2030-panelet udvalgt en række specifikke indikatorer, der peger på en særlig udvikling og udfordring i forhold til at indfri Verdensmålene i Danmark inden 2030. Disse målepunkter viser både, hvor udviklingen går i den forkerte retning, hvor Danmark har forbedret sig. Danmarks Statistik har ligeledes fremhævet målepunkter fra Baggrundsrapporten 2023/2024, som fortjener særlig opmærksomhed, og som 2030-panelet har arbejdet videre med i Verdensmålsrapporten 2023/2024.

Nedslagspunkterne fra Baggrundsrapporten 2023/2024 er et udtryk for 2030-panelets fokus, og har affødt en række anbefalinger og foreslåede fokusområder til den videre proces med regeringens udarbejdelse af en revideret Handlingsplan for Verdensmålene.

Tværgående udfordringer kræver tværgående løsninger

Verdensmålene udgør en holistisk ramme, som ikke kun har til formål at løse enkeltstående problemer inden for hvert mål, men samtidig har til formål at synliggøre, at den bæredygtige omstilling er en sammenhængende opgave, der går på tværs af de enkelte mål. Danmarks forpligtelser på Verdensmålene er globale og går i høj grad også på tværs af generationer. Verdensmålene kan kun opnås med stærke partnerskaber og samarbejde.

Nedenfor præsenteres 2030-panelets tværgående anbefalinger, som med udgangspunkt i data fra *Danmarks Statistiks Baggrundsrapport – Status for udvalgte danske målepunkter* og FN's Verdensmål fokuserer på, hvordan Danmark indenfor udvalgte temaer kan komme videre med den bæredygtige omstilling.

🔗 2030-PANELET MENER:

- **Arealanvendelse:** Mange Verdensmål forudsætter, at vi tager stilling til vores arealanvendelse i fremtiden. 2030-panelet anbefaler en national diskussion og rammesætning af en helhedsorienteret arealplanlægning. Der er pres på arealerne i Danmark, både når det drejer sig om udbygning af vedvarende energi på land, energioptimering, naturbeskyttelse og -genopretning, landbruget, beskyttelse af grundvandet og i sikringen af nye materialer til mindre miljøbelastende boliger og byggerier (delmål 6.5, 9.1, 7.2 og 11.1). Der er behov for samtænkning, hvor vi tager bæredygtige hensyn på tværs af sektorer og ser ud over lokale særinteresser.
- **Tværasektorielt samarbejde om energiproduktion:** Det er en udfordring at få industrien til at tale sammen og fremme samarbejde på tværs af sektorer. 2030-panelet anbefaler derfor etableringen af tværgående samarbejder, når det kommer til omstillingen til mere bæredygtigt energiforbrug og -produktion, der er faciliteret og igangsat politisk med deltagelse fra relevante civilsamfundsorganisationer og industrien (mål 7, 9, 12 og 17).
- **Cirkulær økonomi:** Der er behov for en prioriteret indsats, der både skal berøre reduktion af ressourcer, genanvendelse og fremme innovation inden for teknologi og efterspørgsel. Derfor anbefaler 2030-panelet, at der udarbejdes en forpligtende, finansieret og konkret handlingsplan for cirkulær økonomi (mål 8, 9, 11 og 12).
- **Bæredygtigt regnskab:** Finansministeriets regnemodeller ligger til grund for den politiske prioritering af det meste af den lovgivning, der gennemføres i Danmark. Derfor er det problematisk, at regnemodellerne i dag ikke i tilstrækkelig grad tager højde for de økonomiske gevinster ved forebyggende indsatser, investeringer i miljø og klima samt de økonomiske konsekvenser ved at opretholde status quo. 2030-panelet anbefaler, at regeringen og Finansministeriet som et første skridt implementerer metoder for "det bæredygtige regnskab" f.eks. med anvendelse af regnemodellerne "Danmarks Grønne BNP" og "Grøn REFORM-modellen" udarbejdet af Professor Peter Birch Sørensens forskningsprojekt ved Københavns Universitet. Desuden opfordres regeringen til at søge inspiration i andre landes erfaringer med "wellbeing"-økonomi og økologisk økonomi og modeller inspireret heraf, som eksempelvis fra Wales, New Zealand og Island.
- **Bedre vilkår for monitorering af Verdensmål:** Opdateret og omfattende data på hvert af Verdensmålenes områder er essentiel for at kunne monitorere og vurdere udviklingen. Derfor anbefaler 2030-panelet, at regeringen understøtter indhentning og udarbejdelse af data og afsætter de nødvendige ressourcer til dette arbejde, så det bliver muligt at følge udviklingen i arbejdet med Verdensmålene i Danmark.

Anbefalinger til regeringens kommende Handlingsplan for Verdensmålene

Behovet for ambitiøse, velovervejede, politiske tiltag er mere presserende end nogensinde. 2030-panelet har i nærværende Verdensmålsrapport identificeret centrale områder, hvor Danmark både kan og bør tage føringen. Der er behov for et klart politisk engagement. Derfor opfordrer 2030-panelet regeringen at integrere panelets anbefalinger i sit arbejde med handlingsplanen for Verdensmålene.

🔁 2030-PANELET MENER:

- Der kan være en tendens til, at arbejdet med Verdensmålene fokuserer på de områder, hvor Danmark har styrkepositioner sammenlignet med andre lande, og at der sigtes efter at "plukke de lavest hængende frugter". 2030-panelet anbefaler, at regeringen i sin Handlingsplan for Verdensmålene, fokuserer på at løse de største udfordringer først, og at indsatser gøres langsigtede og konsekvente på tværs af ministerier, sektorer og brancher.
- For at kunne arbejde bedst muligt med de største udfordringer, anbefaler 2030-panelet, at regeringen opsøger globale eksempler på best practice og henter inspiration fra andre lande – herunder eksempelvis Holland, hvor helhedsorienterede løsninger blev styrket af tværministerielt samarbejde.
- 2030-panelet stiller sig til rådighed for regeringens arbejde og ser frem til at blive inddraget som sparringspartner på udarbejdelsen af Handlingsplanen for Verdensmålene 2024 for således at bidrage til at styrke Handlingsplanens forankring i forskellige samfundssektorer, såvel som samarbejdet mellem 2030-panelet og regeringen.

6

Rent vand og sanitet

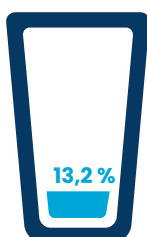
Vi skal sikre bæredygtig adgang og forvaltning af vand og sanitet for alle. ➔

2030-PANELET FREMHÆVER

Flere pesticider fundet i drikkevandet

Danskerne har en stabil og kvalitetssikret adgang til rent drikkevand, men i hver ottende drikkevandsindtag er der fundet pesticider over kravværdierne. De nyeste tal fra GEUS og Miljøstyrelsen viser, at der i 2022 er fundet pesticider på et niveau, der overskrider kravværdierne for drikkevand i 13,2 pct. af alle boringsindtag nær vandværker. Det er over en firedobling siden 2016¹ (Se figur 1, målepunkt 6.1.3).

Data fra Baggrundsrapporten viser, at andelen af drikkevand, der er type 3-behandlet², er steget med 6 procentpoint i perioden 2017-2021. I 2021 krævede over en fjerdedel af det danske grundvand en avanceret vandbehandling for at kunne blive kvalitetssikret drikkevand (Se figur 2, målepunkt 6.1.4.).

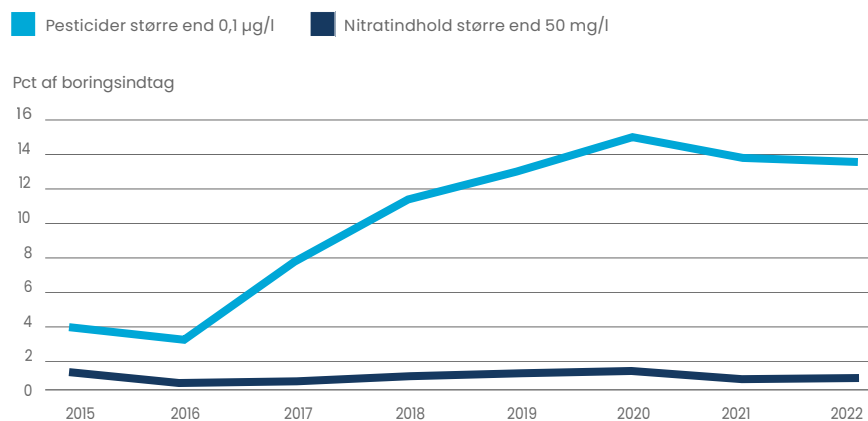

¹Udviklingen i andel af overskridelser for pesticider, skyldes først og fremmest ændringer i antallet af undersøgte stoffer.

²Type 3-behandling er avanceret vandbehandling, hvilket bl.a. kan indebære UV-behandling, kemisk iltning, blødgøring, regulering af pH og membranfiltrering for at sikre en tilfredsstillende drikkevandskvalitet (Miljøministeriet 2024 ; Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen 2015: 8)

Fireddobling af pesticider i drikkevandet siden 2016

Målepunkt 6.1.3.: Andel af boringsindtag i vandværksboringerne, der overskrider kravværdierne for drikkevand for nitrat og pesticider.

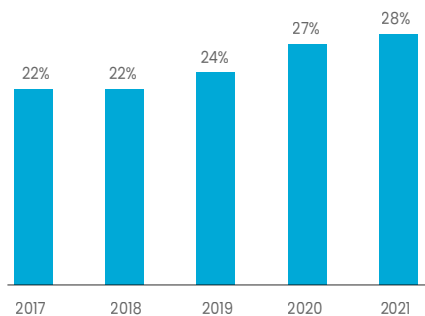

FIGUR 1

KILDE – GEUS og Miljøstyrelsen. Tallene viser udviklingen i andel af boringsindtag i vandværksboringerne, der overskrider kravværdierne for drikkevand for nitrat og pesticider. Udviklingen i andel af overskridelser for pesticider skyldes først og fremmest ændringer i antallet af undersøgte stoffer. Tabellen er opdateret i januar 2024 med senest tilgængelige tal på opdateringstidspunktet.

Andel af drikkevand der er type 3-behandlet er steget

Målepunkt 6.1.4.: Andel drikkevand, der er type 3-behandlet.

FIGUR 2

KILDE – Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen. Målepunktet beregnes på baggrund af andelen af type 3-behandlet vand i forhold til den samlede indvundne mængde fra vandværker over 800.000 m³. Type 3-behandlet vand har gennemgået en avanceret vand-behandling. Før 2017 er opgørelsen baseret på tal for alle vandselskaber med en samlet årlig debiteret vandmængde over 200.000 m³. Efter 2017 er opgørelsen kun baseret på tal for selskaber med en årlig debiteret vandmængde over 800.000 m³.

Tabellen er opdateret i januar 2024 med senest tilgængelige tal på opdateringstidspunktet.

2030-PANELET MENER:

På baggrund af nedslagspunkterne mener 2030-panelet, at regeringen bør være opmærksom på at få vendt udviklingen med forureningen i drikkevandet, for at vi i Danmark kan sikre rent vand til fremtidige generationer. Dette kan ske gennem innovation i vandrensning og vandteknologi, forebyggelse af forureningen samt nedbringelse af forbruget af pesticider og kemikalier.

Vi er i 2030-panelet opmærksomme på, at kemikalier også udgør en forureningstrussel. Panelet orienterer sig derfor mod ny viden på området. Panelet understreger, at regeringen også bør være opmærksom herpå.

7

Bæredygtig energi

Vi skal sikre, at alle har adgang til pålidelig, bæredygtig og moderne energi til en overkommelig pris. ➔

2030-PANELET FREMHÆVER

Transportbranchen halter bagefter i omstillingen til vedvarende energi

Baggrundsrapporten viser, at andelen af vedvarende energi i energiforbruget er steget siden 2015³. Stigningen er mest markant i industrien, hvor andelen er mere end fordoblet. Endvidere er det samlede energiforbrug, der udgøres af vedvarende energi, stigende for alle brancher undtagen transportsektoren. Denne er domineret af rederiernes forbrug af olieprodukter, og andelen af vedvarende energi har ikke udviklet sig siden 2019 (se figur 3, målepunkt 7.2.1.). Baggrundsrapporten viser derudover en fremgang i Danmarks grønne omstilling på området, indikeret ved, at [andelen af vedvarende energi i det samlede energiforbrug udgjorde 45,5 pct. i 2022](#). Udviklingen har været støt stigende siden 2015, hvor andelen var på 29 pct. (se *Verdensmål, indikator 7.2.1.*)

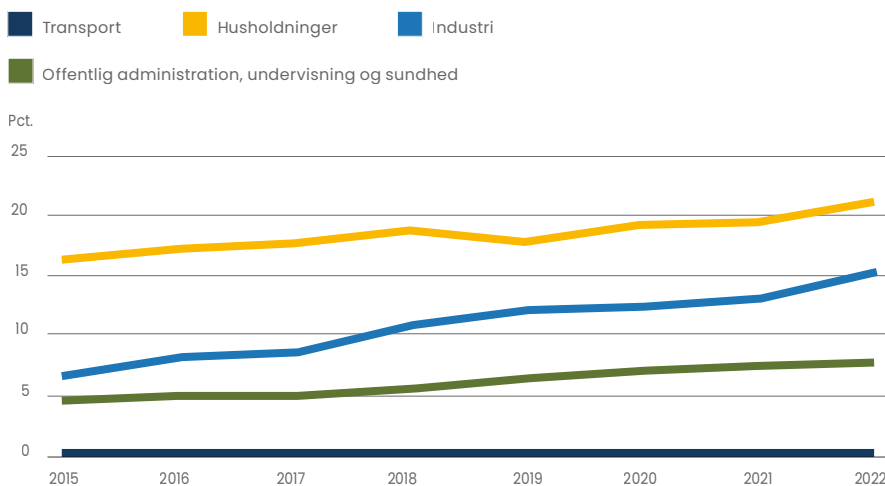
➔ 2030-PANELET MENER:

På baggrund af nedslagspunkterne mener 2030-panelet, at regeringen bør skabe incitamentet til, at vi i Danmark kan nedbringe energiforbruget yderligere. Fokus bør være på, hvordan vi gennem tværgående indsatser kan arbejde med energibesparelser samt på, hvordan andelen af vedvarende energi kan øges på de områder, herunder transport, hvor målepunkterne viser en relativt lavere grad af omstilling.

³Bemærk, at de konverterede energiarter el og fjernvarme i denne opgørelse ikke indgår som vedvarende energi, uanset hvordan de er produceret. Transportbranchen er her opgjort inkl. energiforbrug til dansk opererede skibe, fly og køretøjer i udlandet.

Industrien og husholdningers energiforbrug er i højere grad fra vedvarende energi

Målepunkt 7.2.1.: Andel af energiforbrug, der udgøres af vedvarende energi opdelt efter branche.

FIGUR 3

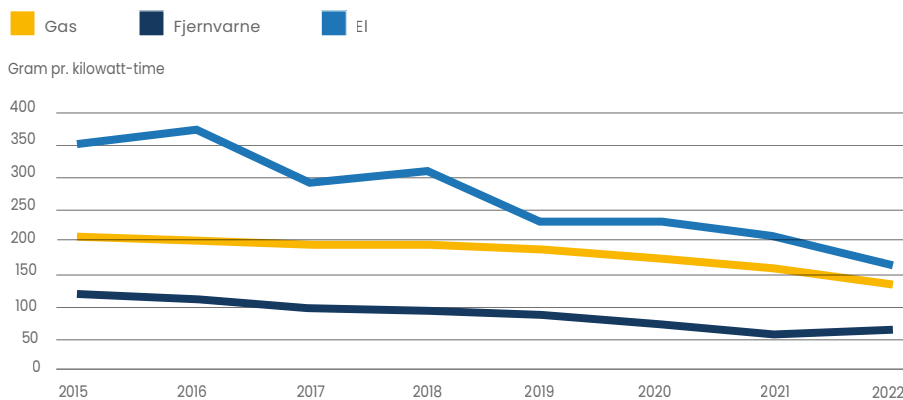
KILDE – Danmarks Statistik. Tabellen er opdateret i juli 2023 med senest tilgængelige tal på opdateringstidspunktet. Næste opdatering forventes til sommer 2024. Bemærk, at de konverterede energiarter el og fjernvarme i denne opgørelse ikke indgår som vedvarende energi, uanset hvordan de er produceret. Transportbranchen er her opgjort inkl. energiforbrug til dansk opererede skibe, fly og køretøjer i udlandet.

CO₂-udledningen fra fjernvarme steget, trods samlet nedgang

CO₂-udledningen fra gas, elektricitet og fjernvarme er faldet markant fra 2015 til 2022. Fjernvarme så dog en stigning i CO₂-udslip per kWh i 2022 pga. øget olieforbrænding som følge af gasmangel. Danskerne forbrugte mindre elektricitet fra 2021 til 2022, sandsynligvis på grund af højere elpriser, selvom produktionen af el fra vedvarende energikilder er steget (se figur 4).

Markant nedgang i CO₂-udledning fra gas-, el og fjernvarmeproduktionen

Målepunkt 7.2.3.: CO₂-udledning pr. kilowatt-time.

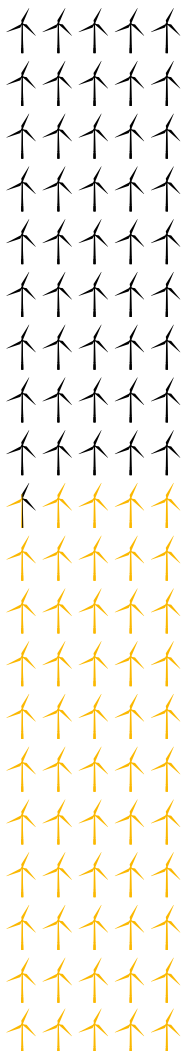

FIGUR 4

KILDE – Energistyrelsen. Energistatistik for 2022. Tabellen er opdateret i januar 2024 med senest tilgængelige tal på opdateringstidspunktet. Næste opdatering forventes sommer 2024.

BEMÆRKNING – CO₂-udledningen opgøres i gram CO₂ pr. Kilowatt-time

45 %
af det samlede energiforbrug
kom fra vedvarende energi, 2022

9

Industri, innovation og infrastruktur

Vi skal bygge robust infrastruktur, fremme inklusiv og bæredygtig industrialisering og understøtte innovation. ➔

2030-PANELET FREMHÆVER

Skibsfart udgør den største andel af CO₂e-udledning i transportbranchen

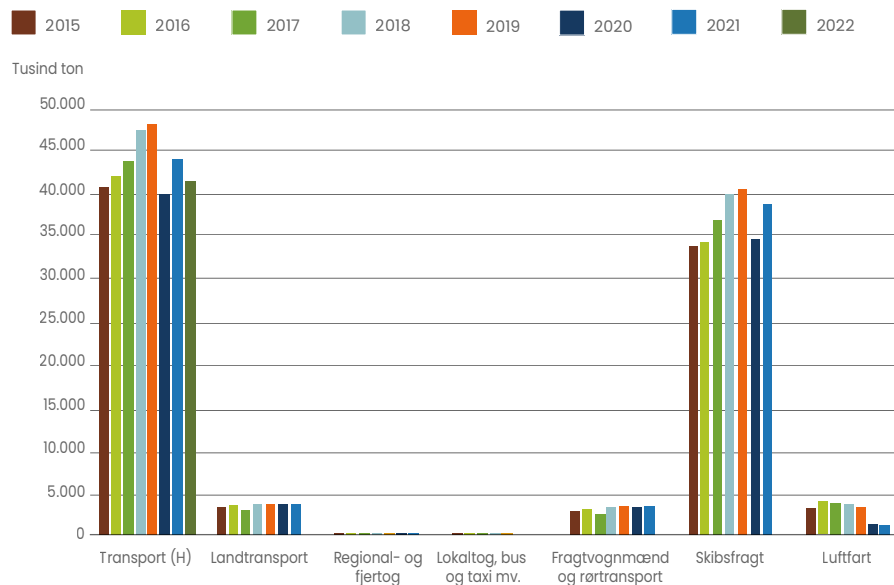
I 2021 lå den samlede udledning fra al transport på 43.345 tusind ton CO₂e – heraf stammede 38.273 tusind ton CO₂e fra skibsfart alene (Se målepunkt 9.4.2, figur 5). Udledningen i 2022 var højere end niveauet i 2015, der lå på 40.204 ton CO₂e (se figur 5). Dette er på trods af, at der er sket et fald i de samlede udledninger for transportbranchen fra 2021 til 2022, fra en udledning på 43.345 ton til 40.834 ton CO₂e. Derudover har der været en betydelig reduktion i CO₂e-udledningen fra regional- og fjerntog, lokaltog, busser og taxaer fra 2015 til 2021, ligesom luftfartens CO₂e-udledning blev mere end halveret i samme periode (se figur 5). Faldet i luftfartens udledninger skyldes dog alene nedgang i aktivitetsniveau grundet Covid-19.

Regional- og fjerntog, lokaltog, bus og taxi mm. har reduceret deres udledning af CO₂e i perioden 2015 til 2021.

En lille stigning i transportsektorens udledning, trods fald fra 2021 til 2022

Målepunkt 9.4.2.: Årlig udledning af CO₂e fra transport.

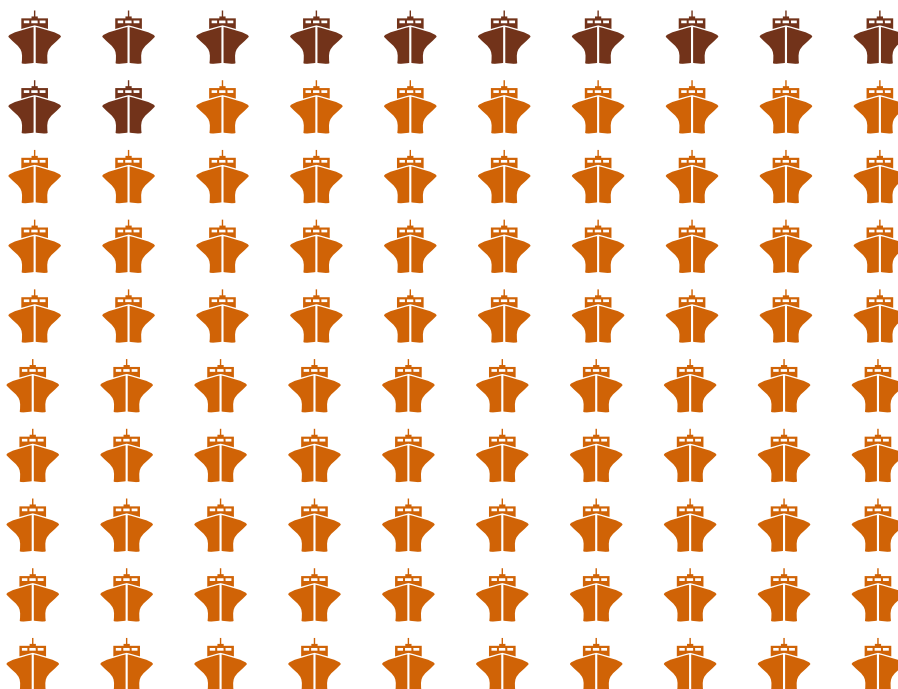
FIGUR 5

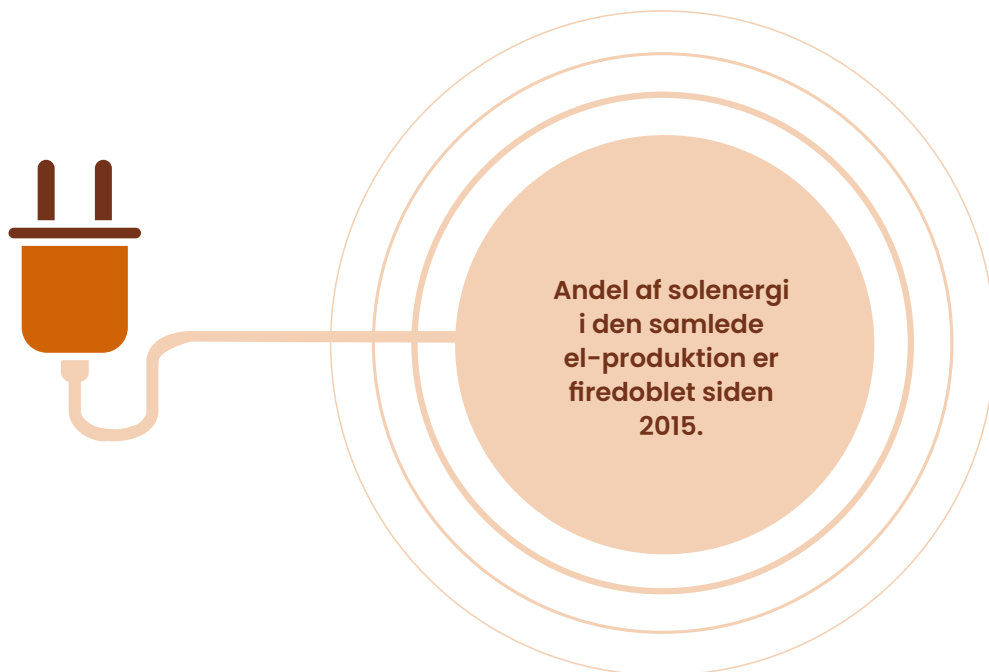
KILDE – Danmarks Statistik. Udledningen fra brændstof til danske transportvirksomheder i udlandet udgør en væsentlig del af den samlede udledning fra transport. Det gælder især danske fragtskibe, men også landtransport og luftfart. Tabellen er opdateret i september 2023 med senest tilgængelige tal på opdateringstidspunktet. Næste opdatering forventes efterår 2024.

Bemærkning: Der er ikke sammenlignelige tal på tværs af transportsektorer tilgængelige fra 2022.

Skibsfarten står for 88 pct. af CO₂e-udledningen

CO₂e udledning fra skibsfart alene

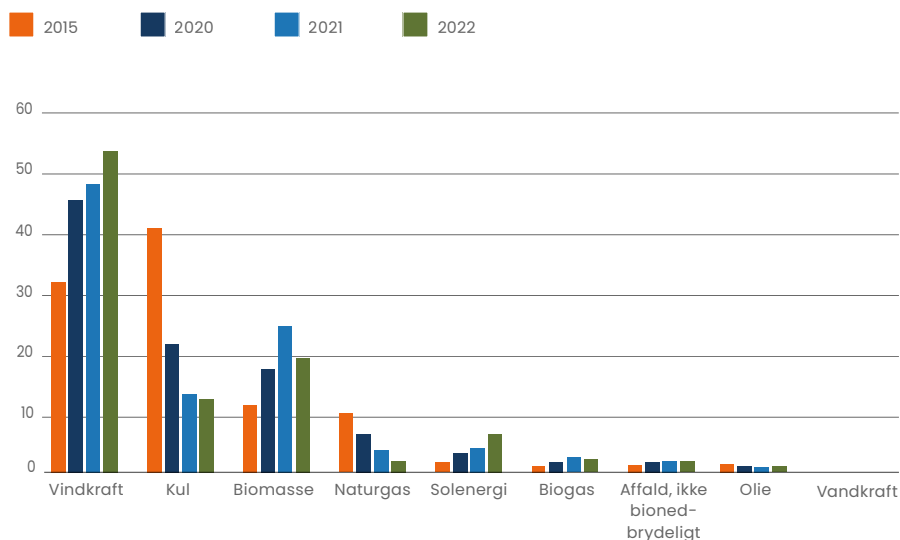

Over halvdelen af elproduktionen kommer fra vind, knap 20 pct. fra biomasse

Andelen af elproduktionen fra vind og sol er steget med hhv. 22,2 procentpoint og 4,8 procentpoint fra 2015–2022 (Se delmål 9.1.1.). Sideløbende har der været et markant fald i den samlede elproduktion, som stammer fra kul. I 2015 lå andelen af kul i den samlede elproduktion på 41,1 pct., mens den lå på kun 12,3 pct. i 2022 (se figur 6). Andelen af anvendt biomasse er næsten fordoblet fra 2015–2022 og udgør i 2022 19,1 pct. af den samlede elproduktion (se delmål 9.1.1., figur 6).

Over halvdelen af elproduktionen kommer fra vindkraft

9.1.1.: Samlet el-produktion fordelt på typer anvendt brændsel

FIGUR 6

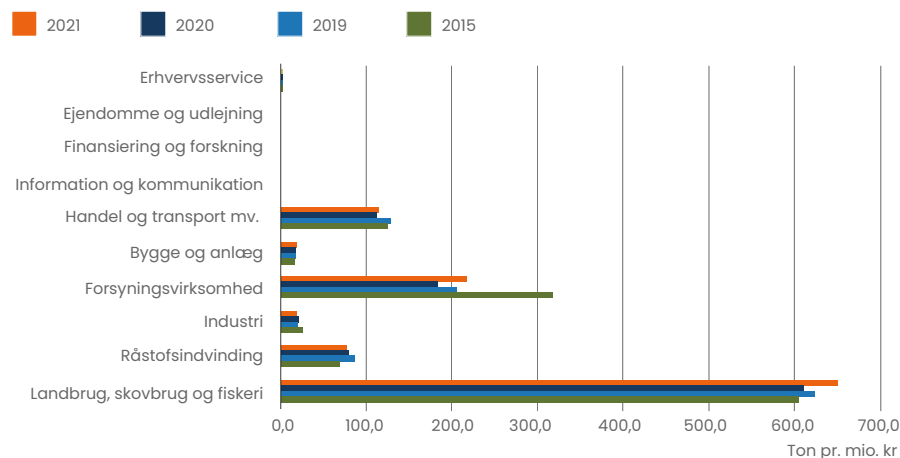
KILDE – Energistyrelsen. Energistatistik for 2022. Tabellen er opdateret i januar 2024 med senest tilgængelige tal på opdateringstidspunktet. Næste opdatering forventes sommer 2024. Her ses der udelukkende på produktion af el (dvs. anden energi til fx transport og opvarmning er ikke medtaget). Biomasse dækker over fx halm, træpiller eller organisk affald, som vi brænder for at producere el.

Udledningen fra landbrug, skovbrug og fiskeri er steget

CO₂e-udledningen i forhold til bruttoværditilvæksten i industrien og forsyningsvirksomheden faldt næsten en femtedel i industrien og en tredjedel i forsyningsbranchen fra 2015 til 2021, mens landbrug, skovbrug og fiskeri oplevede en stigning i udledning (målepunkt 9.4.1, se figur 7). Landbrug, skovbrug og fiskeri er de brancher, der udleder flest CO₂e i forhold til bruttoværditilvækst, og data viser, at udledningen er steget fra 605,2 til 650 ton pr. mio. kr. i perioden 2015 til 2021.

Landbruget udleder flere CO₂e end nogen anden branche

Målepunkt 9.4.1.: Udledning af CO₂e i forhold til bruttoværditilvækst, fordelt på brancher.

FIGUR 7

KILDE – Danmarks Statistik. Ekskl. afbrænding af biomasse. CO₂ er defineret som CO₂-ækvivalenter, som dækker drivhusgasserne kuldioxid (CO₂), metan (CH₄) og lattergas (N₂O). Tabellen er opdateret i august 2023 med senest tilgængelige tal på opdateringstidspunktet. Næste opdatering forventes sommer 2024.

🔄 2030-PANELET MENER:

På baggrund af nedslagspunkterne mener 2030-panelet, at regeringen bør være opmærksom på, at Danmark har en opgave med at sikre hurtigere og vedvarende reduktion af sektorernes udledningsniveauer, når det gælder bestemte sektorer såsom transport og landbrug. Dette kan ske gennem eksempelvis facilitering af nye typer af tværgående industrisamarbejder, der har fokus på hele værdikæder indenfor den bæredygtige omstilling. Panelet anbefaler endvidere målrettede og anvendelsesorienterede forsknings- og innovationsindsatser, hvor det desuden sikres, at indsatserne når ud til virksomhederne gennem f.eks. konkrete vejledninger.

11

Bæredygtige byer og lokalsamfund

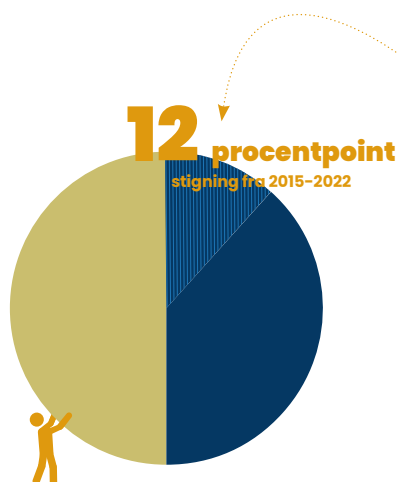
Vi skal gøre byer, lokalsamfund og bosættelser inkluderende, sikre, robuste og bæredygtige. ➔

2030-PANELET FREMHÆVER

Boligbyrden er vokset

Halvdelen af befolkningen oplever boligudgifterne som en byrde. Særligt er boligbyrden ved ejerboliger vokset for den laveste indkomstgruppe, der bruger næsten 45 pct. af den disponible indkomst på boligudgifter. *Andelen af befolkningen som oplever den økonomiske boligbyrde som 'en tung byrde' eller 'noget af en byrde' er steget fra 39 pct. til 51 pct. i perioden 2015 til 2023 (se figur 8, målepunkt 11.1.).*

Forskellen i boligbyrde er vokset mellem den højeste og laveste indkomstgruppe i ejerboliger, hvor den laveste indkomstgruppe bruger markant mere end gennemsnittet på boligudgifter (se figur 9, målepunkt 11.2.).

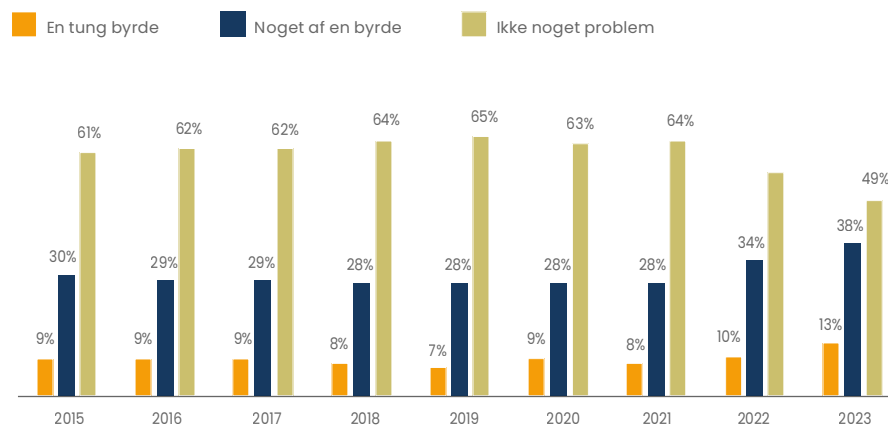

Ikke noget problem

Noget af en byrde / tung byrde

Andelen af befolkningen som oplever den økonomiske boligbyrde som "en tung" byrde eller "noget af en byrde" er steget

Målepunkt 11.1.1.: Oplevet økonomisk boligbyrde ved boligudgiften.

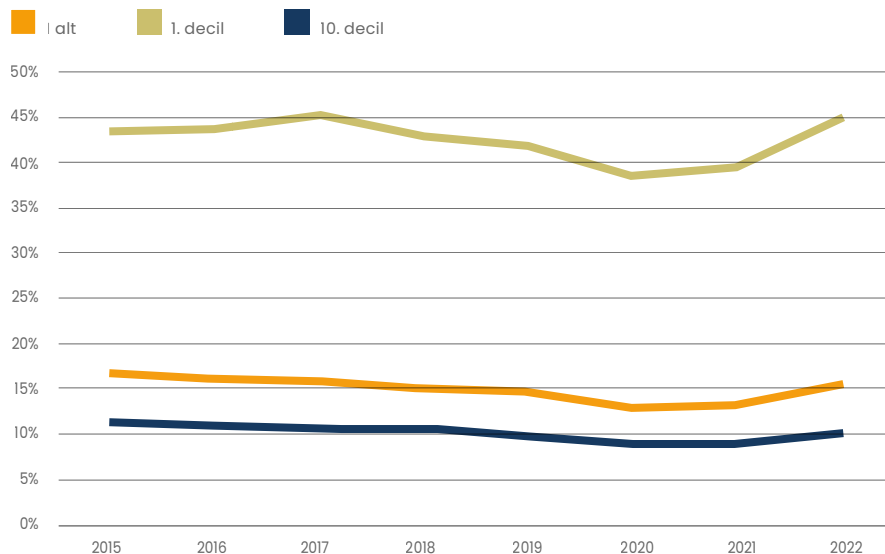

FIGUR 8

KILDE — Danmarks Statistik. Se statistikbanktabellen www.statbank.dk/SILC4B. Tabellen er opdateret i januar 2024 med senest tilgængelige tal på opdateringstidspunktet. Forventes opdateret ultimo 2024.

Stor forskel mellem de to yderliggende indkomstgruppers boligbyrde i en ejerbolig

Målepunkt 11.1.2.: Økonomisk boligbyrde.

FIGUR 9

KILDE — Danmarks Statistik. I boligudgiften indgår blandt andet renteudgifter og skatter, men ikke afdrag på boliglån. Tabellen er opdateret i januar 2024 med senest tilgængelige tal på opdateringstidspunktet. Indikatoren forventes opdateret efterår 2024.

Bemærkning: Årene 2020 og 2021 er lukket i statistikbanken og der medfølger dermed usikkerheder på sammenligningsgrundlaget. I indkomststatistik inddeles befolkningen ofte i 10 lige store grupper (deciler) efter størrelsen af deres indkomst. De 10 pct. med lavest indkomst ligger normalt i 1. decil og de højeste indkomster findes i 10.

Flere eldrevne personbiler og busser

Andelen af eldrevne personbiler og busser er steget fra et meget lavt niveau tæt på 0 pct. i 2015 til 6,6 pct. af personbiler og 6,2 pct. af busser i 2023. Inden for det offentlige har der været en betydelig omlægning til eldrevne køretøjer, især i regioner og kommuner, hvor over halvdelen af de nyregistrerede køretøjer var eldrevne i 2023 (se målepunkt 11.6.3 og 11.6.4.).

Dyrere og mindre tilgængelig kollektiv transport

Den relative prisudvikling i perioden 2015–2024 for tog og metro er steget med 13,2 procentpoint, mens den for bus er steget med 12,6 procentpoint (se målepunkt 11.2.1). Prisudviklingen for offentlig transport er således steget, omend den er lavere end udviklingen i forbrugerpriserne generelt. Derudover er andelen af personer, både med og uden handicap, der kan bruge bus og tog uden besvær, også når der er mange passagerer, faldet i perioden 2012–2020 (se målepunkt 11.2.2.).

➔ 2030-PANELET MENER:

På baggrund af nedslagspunkterne mener 2030-panelet, at regeringen bør være opmærksom på, at det er nødvendigt med en helhedsorienteret tilgang til boligpolitik, som sikrer, at byerne er for alle indkomstgrupper, og at de er attraktive at bo i. Endvidere bør en ny handlingsplan for Verdensmålene have fokus på fleksibel og tilgængelig kollektiv transport for alle. Kollektiv transport og cyklisme er essentielle elementer i udviklingen af bæredygtige byer.

12

Ansvarligt forbrug og produktion

Vi skal sikre bæredygtigt forbrug og produktionsformer. ➔

2030-PANELET FREMHÆVER

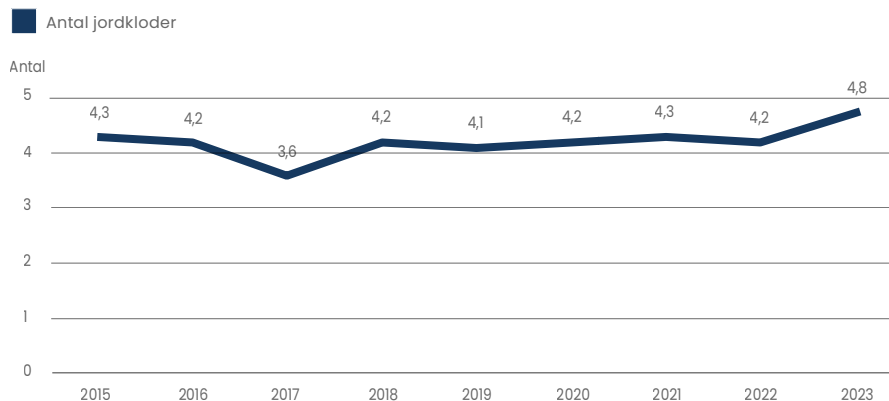
Verdensmål 12, ansvarligt forbrug og produktion, er igen i år inkluderet i 2030-panelets rapportering. Overforbrug og manglende evne til at producere bæredygtigt er til stadighed et af de områder, hvor Danmark halter mest bagud. Panelet fremhæver forskellige indikatorer, der peger på, at vores nuværende forbrugs- og produktionsmønstre ikke kan opretholdes på bæredygtig vis.

Det ville kræve 4,8 jordkloder, hvis hele verden forbrugte som danskerne

Danmark er storforbruger af jordens ressourcer. Hvis alle i verden levede som den gennemsnitlige dansker, ville det i 2024 kræve 4,8 jordkloder at understøtte hele verdens forbrug. Indikatoren er steget i perioden 2015-2024, og der ses særligt en stigning fra 2023-2024 (se figur 10, målepunkt 12.2.3.). Danmark overskred sin grænse for bæredygtigt forbrug allerede den 16. marts 2024. Det er 12 dage tidligere end i 2023.

Antal jordkloder forbrugt, hvis verden forbrugte som Danmark

Målepunkt 12.2.3.

FIGUR 10

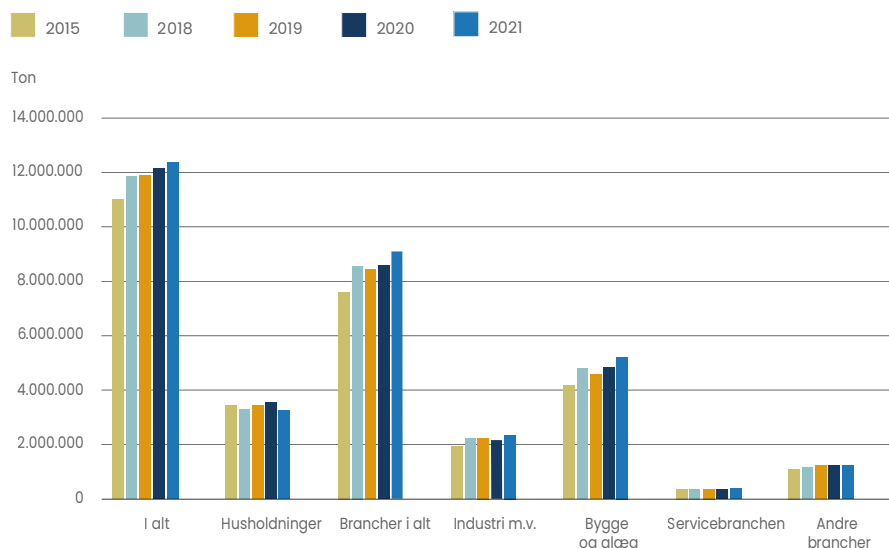
KILDE – Verdensnaturfonden og Global Footprint Network. <https://data.footprintnetwork.org>. Tabellen er opdateret i februar 2024 med senest tilgængelige tal på opdateringstidspunktet. Forventet opdatering er efterår 2024.

Særligt bygge- og anlægsbranchen bidrager med en stor del af stigningen i affaldsproduktionen

Den samlede mængde affald, produceret af husholdningerne og erhvervslivet i Danmark, er steget alle år i perioden 2015-2021. Der har været en stigning i produktionen af affald i erhvervslivet og et mindre fald i produktionen af affald i husholdningerne. Særligt bygge- og anlægsbranchen bidrager med en stor del af stigningen i affaldsproduktionen. Branchen producerede 24 pct. mere affald i 2021 end i 2015 (se figur 11, målepunkt 12.5.1.).

En lille stigning i produceret affald på tværs af brancher

Målepunkt 12.5.1.: Produceret affald fordelt på brancher.

FIGUR 11

KILDE – Danmarks Statistik. Tabellen er opdateret i november 2023 med senest tilgængelige tal på opdateringstidspunktet. Forventet opdatering er efterår 2024.

Forarbejdnings- og fremstillingssektoren og husholdninger producerer mest madspild

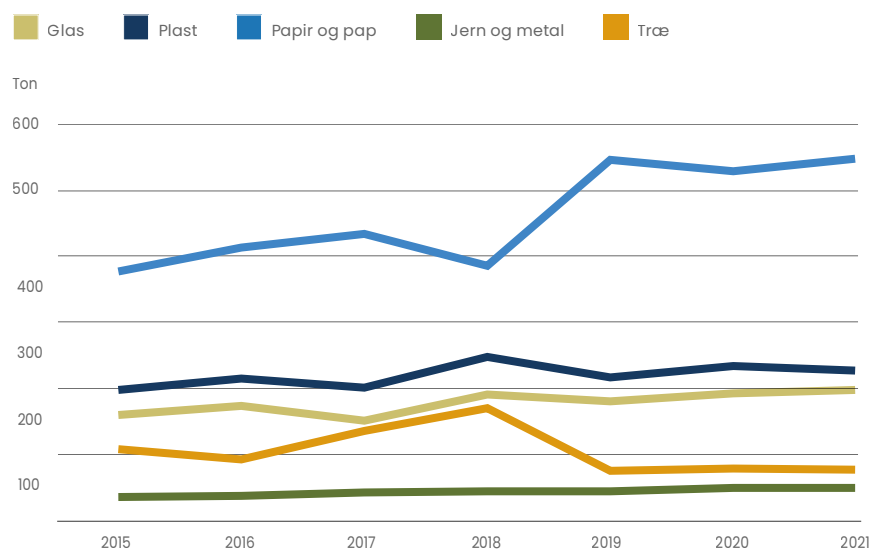
På tværs af sektorer har Danmarks Statistik indhentet estimater for, hvor meget madspild, der produceres. Forarbejdnings- og fremstillingssektoren⁴ og husholdningerne producerer mest madspild. Forarbejdnings- og fremstillingssektoren i 2018 fremstillede 385.000 ton. Husholdningerne i 2021 fremstillede 235.000 ton⁵. Tidligere estimat fra Miljøstyrelsen fra 2017 viser, at andelen af madspild i husholdningerne var på 247.000 ton i 2017 (se figur 12, målepunkt 12.3.2.).

Tilgangen til pap- og papir-emballage er stærkt stigende

I 2021 var emballageforsyningen i Danmark på 1.100.000 ton, hvilket svarer til 188 kg per indbygger om året. Dette er en stigning på 15.000 ton og emballageforsyningen er dermed steget 1,4 pct. sammenlignet med året forinden. Siden 2015 er emballageforsyningen steget med 224.000 tons, svarende til 26 pct. Den største stigning har fundet sted inden for kategorien papir og pap, som er steget fra 377.000 ton i 2015 til 549.000 ton i 2021. Plast er samtidig steget fra 197.000 ton i 2015 til 227.000 ton i 2021 (se målepunkt 12.5.3.).

Markant stigning i tilgangen til emballage som papir og pap

Målepunkt 12.5.3.: Tilgangen af emballage fordelt på emballagetype

FIGUR 12

KILDE – Miljøstyrelsen. I dag måles der ikke på forbruget af emballage, dvs. mængden af emballage i affaldssystemet. I stedet opgøres tilgangen af emballage, hvilket vil sige mængden af emballage om produkter, som virksomhederne markedsfører. Tilgangen af emballage er en approksimation til forbruget af emballage. Tabellen er opdateret i februar 2024 med senest tilgængelige tal på opdateringstidspunktet.

⁴Forarbejdnings- og fremstillingssektoren består af slagterier, fiskeindustri, mejerier, bagerier (brødfabrikker mv), drikkevarer og anden fødevarerindustri. Hovedparten af de tab der sker i forbindelse med produktionen her defineres som madaffald (Miljøstyrelsen maj 2021: 50–51).

⁵Miljøstyrelsen forklarer, hvordan madspild og madaffald primært stammer fra 1) mejerier i form af over- og fejlproduktion samt produkter, der ikke er spiselige, og 2) anden fødevarerindustri i form af frasortering pga. størrelse og facon og kasserede færdigvarer (Miljøstyrelsen, maj 2021: 50–51).

Sammenlignet med tidligere estimat fra Miljøstyrelsen ses et fald af madspild i husholdningerne fra 247.000 ton i 2017 til 235.000 ton i 2021

Målepunkt 12.3.2.

2017: 247.000 ton

2021: 235.000 ton

KILDE – Fødevarestyrelsen, Madspild i tal. Tabellen er opdateret i januar 2024 med senest tilgængelige tal.

➔ 2030-PANELET MENER:

På baggrund af nedslagspunkterne for mål 12 mener 2030-panelet, at regeringen bør være opmærksom på den negative udvikling i vores overforbrug af ressourcer. Særligt bygge- og anlægsbranchen producerer for meget affald. Emballagesforsyningen er alt for høj per indbygger. Og såvel forarbejdnings- og fremstillingssektoren og husholdningerne bidrager til store mængder madspild. I en tid med inflation, geopolitisk ustabilitet og usikkerhed spiller regeringen en vigtig rolle i at fastholde og fokusere på bæredygtigt og ansvarligt forbrug og produktion. Dette kan med fordel ske med afsæt i 2030-agendaen og Verdensmålene, der udgør en fælles global referenceramme.

- **Handlingsplan for cirkulær økonomi og forbrugeroplysning:** Det anbefales, at regeringen udarbejder en national handlingsplan for ansvarligt forbrug og produktion (mål 12), herunder med særligt fokus på cirkulær økonomi og forbrugeroplysning til bæredygtig forbrugeradfærd. 2030-panelet bifalder derfor, at Finanslovsaftalen 2024 inkluderer en pulje, der skal fremme cirkulær økonomi og en handlingsplan for reparationer, adgang til reservedele, opdateringer og levetidsforlængelser. Men 2030-panelet mener, at der er behov for flere ambitiøse tiltag, der kan fremme omstillingen til ansvarligt forbrug og produktion i Danmark. Derfor er der brug for en national handlingsplan, der også tilføjer midler til forskning og udvikling samt fokuserer på incitamentstrukturer, der nedbringer forbruget i Danmark og fremmer ansvarlig produktion.
- **Bæredygtige forpligtelser i offentligt indkøb og anlæg:** Det er afgørende, at omstillingen integreres i markedet, eksempelvis gennem øget efterspørgsel i de offentlige indkøb og anlæg. Offentligt indkøb og anlæg bør gå foran og skabe en efterspørgsel og struktur for ansvarligt forbrug og produktion. Regeringen anbefales at forpligte og støtte offentlige indkøbere til at udnytte de muligheder, der er, for at integrere miljø- og samfundsmæssige hensyn i udbudsprocedurer og at vægte bæredygtighed på niveau med pris. Det gælder særligt muligheden for at stille krav til ethvert trin i hele produktets eller ydelsens livscyklus, og at disse krav indtænker klima og andre indvirkninger på mennesker og miljø i ind- og udland.
- **Bedre monitorering af materiale- og affaldsstrømme:** Regeringen anbefales at skærpe indsatsen for et mere cirkulært forbrug ved at bidrage til at standardisere og aktualisere data om affalds- og materialestrømme, så relevante data kan anvendes på tværs af systemer og til monitorering af grønne indsatser i den offentlige og private sektor.
- **Leave no one behind:** Danmark skal bidrage til at opbygge kapacitet i syd for at leve op til Verdensmål 12 såvel som den nye EU-lovgivning på området. De, der i dag står for den største produktion af vores forbrug i Danmark, skal ikke lades i stikken, men tværtimod hjælpes med omstillingen. Det kræver globalt samarbejde og understøttelse af virksomheder med globale værdikæder.

